TANGRITAG

1998.12 1999.11

2003.6

天尔塔格

تەبىئەتنى ئويغانغان كۆيلەر

ISSN 1004-1745

11

9 771004 174004

ئەدىب، تەنقىدچى، تەرجىمان مۇھەممەت ھاجى،

تەڭرىتاغ

دەۋىر روھى، يەرلىك خۇسۇسىيەت،
ياشلار ئالاھىدىلىكى، مىللىي ئۇسلۇب

2003.6

ئۈرۈمچى شەھەرلىك ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى چىقاردى «تەڭرىتاغ» ژۇرنىلى تەھرىر بۆلۈمى تۈزۈپ نەشر قىلدى

مۇندەرىجە

شېئىرلار

تەبىئەتتىن ئويغانغان كۈيلەر .... مۇھەممەت چاۋار (22)
ئاقىدۇ زاماندىن زامانغا ئەركەك .... ئەخمەتجان تۇرۇپ (23)
ئىككى شېئىر .... ئابلەت ئەخمەت (26)
شېئىرلار .... ئابدۇرېشىت ئېلى (27)
شېئىرلار .... هاياتنوپۇس مۇھەممەت (28)

هېكايىلەر

بىر قىزنىڭ تەقدىرى .... ھۆسەنجان ئابدۇۋەلى (4)
ئىككى هېكايە .... ماھنۇر ئىسمائىل (30)
يامغۇرلۇق گۈگۈم .... روزىتوختى داۋۇت (89)

ئۇيغۇرلار ۋە سودا

«كروران» دىن كەلگەن 81 مۈشكۈلات .... نۇرمۇھەممەت توختى (45)

ئەسلىمە

ئىرىم روزى سايىتنى ئەسلەيمەن .... روزىنىسا تۇرسۇن (37)
زوردۇن سابىر ۋە مەكتەپ .... مۇتەللىپ سىيىت (71)

نەشرىيات باشلىقى: ھەبىبۇللا مۇھەممەت
باش مۇھەررىر: پولات ھېۋزۇللا
مەسئۇل مۇھەررىر: ئەركىن نۇر
بۇ سانىنىڭ مۇھەررىرلىرى: ئەزىزى، ئەكبەر سالىھ
مەسئۇل كوررېكتور: خەلچەم ئابلىمىت
ئىشخانا خادىمى: سەنەۋەر ئۆمەر، ئالىم خالىدىن، رىسالەت (تەكلىپلىك)
گۈزەل سەنئەت مۇھەررىرى: ئەكبەر سالىھ
تارقىتىش خادىمى: ئىمىرھەسەن مەخمۇت
فوتوگراف: ئالىم خالىدىن

سەمىگىزگە: تەھرىر بۆلۈمىمىز باشقا ئورۇنغا كۆچتى، يېڭى ئادرېسىمىزنى ئىشلەتكەيسىز!

ئانا يۇرت تەسۋىرلىرى

قەشقەر بازارلىرى .... لىيۇ شۆجى (57)

ئەدەبىي خاتىرىلەر

ئەدەبىي خاتىرىلەر .... غوپۇر قادىر تەرجىمىسى (65)

دۇنياغا نەزەر

ھىجازدىكى كۆللەر ۋە تۈنلەر .... ئابدۇۋەلى ئەلى(95)

چەت ئەل شېئىرلىرىدىن

ئۆزۈمدىن - ئۆزۈمگىچە .... پەرىدە ئەفرۇز (93)

مۇسابىلەر

سۇ ھەققىدە قىسسە .... ئەھەد بارات (110)

ئەدەبىي ئۇچۇرلار

«ئاقيول» نامىدىكى مۇكاپاتلىق شېئىرىيەت سەھىپىسى ھەققىدىكى ئۇقتۇرۇش .... (29)

مۇقاۋىدىكى سۈرەتلەرنى ئۆتكۈر نىجات، ئەكبەر سالىھ تارتقان.

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى شەرقىي شىخۇلۇ يولى 52 - نومۇر
تور ئادرېس: http://www.tangritagh.net
E—mail:editor@tangritagh.net
polat@tangritagh.net
تېلېفون: 8151072 - 0991 پوچتا نومۇرى: 830002
ئۈرۈمچى لۇگېيدا باسما مۇلازىمىتى چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
جۇڭگو خەلقئارا نەشرىيات سودا باش شىركىتى چەت ئەللەرگە تارقىتىدۇ
(782 - خەت ساندۇقى)
خەلقئارادا بىرلىككە كەلگەن نومۇرى: ISSN1004—I745
مەملىكەت بويىچە بىرلىككە كەلگەن نومۇرى: CN65 —1012/I
پوچتا ۋاكالەت نومۇرى: 83 - 58
پارچە سېتىلىشى: 5.00 يۈەن

بىر قىزنىڭ تەقدىرى

(ھېكايە)

ھۆسەنجان ئابدۇۋەلى

پېشانەمگە تولا ئىمتىھان بېرىش پۈتۈلۈپ كەتكەن بولسا كېرەك، يەنە ئىمتىھانغا قاتنىشىدىغان بولۇپ قالدىم. قاتنىشىدىغانلار مەنلام بولماستىن، يېقىن ئاغىنەم تۇرغۇنمۇ بار ئىدى. بۇنداق ئىمتىھاننى ناھىيىدە ئالمايتتى. شۇڭا ئۈرۈمچىگە مېڭىشقا تۇتۇش قىلىۋاتقان ھارپا ئاخشىمى تۇرغۇن بىزنىڭ ئۆيدە قونۇپ قالدى. بىز باشقا ئىشلارنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ ئىمتىھان ئۈچۈن تەييارلىق قىلدۇق. بىزنىڭ تەييارلىقىمىز تاكى توك ئۆچۈپ بىر - ئىككى تال شام كۆيۈپ تۈگىگىچە داۋاملاشتى.

تۇرغۇن ئىككىمىز ئۈرۈمچىگە چۈشۈپلا شەھەرنىڭ ئاۋات كوچىسىدىكى بىر مېھمانخانىدىن ياتاق ئالىمىز دەپ كىردۇق. بۇ يەردە تۇرغۇننىڭ ئاپتوبۇستا كېلىۋېتىپ ماڭا تونۇشتۇرۇپ قويغان ئاغىنىلىرىمۇ ياتاق ئېلىش ھەلەكچىلىكىدە يۈرۈپتۇ. ئويلىمىغاندا بىزمۇ ئۇلار بىلەن قوشۇلۇپ ئىككىنچى قەۋەتتىن ياتاق ئالماقچى بولدۇق. قالغان ئىشلارنى تۇرغۇنغا تاشلاپ قويۇپ تۆمۈر ھالقىغا ئاچقۇچ ئىلىۋالغان قارامتۇل ئاي" ؛ ياتاق ئېچىپ بېرىشنى ئۆتۈندۈم - دە، خۇددى ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، ئۆمۈرلۈك تۈرمىگە مەھكۇم قىلىنغان جىنايەتچىدەك ئۇندىمەي ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم. مېڭەم چاراسلاپ ئاغرىپ كېتىۋاتاتتى، ئۇشۇق - تۆشۈك سۆزلەش ياقمايتتى.

مەندىكى ھارغىنلىق كۈتكۈچى ئايال ياتىقنى ئېچىپ بەرگۈچە بولغان ئارىلىقتا تېخىمۇ ئەۋجىگە چىقىشقا باشلىدى. ئۆزۈمنى كارىۋاتقا تاشلىغۇم كەلدى.

ئۆزۈمنى كارىۋاتقا تاشلاشتىن بۇرۇن قولۇمدىكى سومكىدىن يىرگەنگەندەك ئۇنى باشقا بىر كارىۋاتقا چۆرۈۋەتتىم. بىردىنلا كۆڭلۈم يېرىم بولۇپ، ئۆزۈمچە غېرىبسىنىپ قېلىۋاتقاندەك تۇيغۇغا كېلىپ قالغاندىم، بۇنىڭ بىلەن ئويلىمىغاندا كۆزۈمگە لىق ياش كەلدى. بۇ ياشنىڭ ۋۇجۇدۇمدىن ئېتىلىپ چىققانلىقىدا قىلچە شەك يوق ئىدى. مەن شۇ تۇرقى بەئەينى ناكى ھازىرغىچە ئۆز ئۆيىدىن ئايرىلىپ باقمىغان ئادەمگىلا ئوخشاپ قالغاندىم.

بىردەمدىن كېيىن تۇرغۇن ئۇلار بىلەن قىزغىن پاراڭلاشقىنىچە ياتاققا كىرىپ كەلدى. مەن شۇ چاغدا ياتاقنىڭ كۆرۈنۈشىنى، يەتتە كارىۋات، بىر دېرىزە، كونا تام ۋە باشقا داس دېگەندەك نەرسىلەرنىڭ بارلىقىنى بىلدىم. نېمە ئۈچۈن ياتاققا كىرىپلا كۆزۈمگە چېلىقىدىغان نەرسىلەرنى خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن بىلىپ يەتكىنىمنى ھەرقانداق قىلىپمۇ چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيمەن.

ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ پارىڭى بىلەن بولۇۋاتقاچقا ياتاق ئىچى بەكمۇ غېرىب، بىچارە كۆرۈنۈشكە باشلىدى. بېشىمنى ئاستا كۆتۈرۈپ كۆك سىر بىلەن سىرلانغان تامنىڭ يېنىغا كۆزۈمنى تىكتىم. مەن ئۈچۈن ناتونۇش بولغان ئاللىقانداق خەتلەر توخۇنىڭ پۇتىدەك تامغا چاپلىشىپ تۇراتتى. ئۇنىڭدا قاچان، كىمنىڭ مۇشۇ ياتاقتا نەچچە كۈن ياتقانلىقى، ھەتتا ئۇنىڭ يۇرتىغىچە يېزىلغانىدى. ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ بىر جۈملە ھېكمەتلىك سۆز ۋە بىر پارچە شېئىرمۇ بار ئىدى. كۆڭلۈم ۋىللىدە ئېچىلغاندەك بولدى. چىرايىمغا قان يۈگۈرۈپ شۇ ئاددىي خەتلەر ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش بىچارىلەر چىقىپ قالارمۇ دېگەندەك كۆز يۈگۈرتۈشكە باشلىدىم.

«ئالتە كۈنلۈك غېرىب ھاياتىمنىڭ گۇۋاھى، يەركەنلىك ئەھەت...»، «مەن ئۇنتۇلۇپ كەتسەم، مېنىڭ باسقان ئىزلىرىم مەڭگۈ ئۇنتۇلمايدۇ...»، «مەن ئۇ قىزنى مەڭگۈ ئۇنتالمايمەن»، «مېنى سېغىنساڭ...» قارىغاندا، بۇ ياتاقنىڭ تولىمۇ زېرىكىشلىك ئىكەنلىكىنى ئۇلارمۇ ھېس قىلىپ يەتكەن ئوخشايدۇ. تۇرغۇن ياتاقتا بىرنېمىلەرنى تاراقشىتىپ يۈرۈپ چۈشلۈك غىزا تەييارلىدى. كونا ئۈستەلگە سومكىدىن كىتاب - ماتېرىياللىرىنى ئېلىپ يايدى. ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆيدىن ئېلىپ كەلگەن ياغلىق توقاچنى قويدى. بېغى ھەم گىرۋەكلىرىنىڭ سىرى تۆكۈلگەن كۆرۈمسىز كۇرۇشكىلارنى يۇيۇپ دورا چاي سالدى - دە، قايناق سۇ قۇيۇپ ئۈستەلگە تىزىشقا باشلىدى، ئاندىن ھەممىمىزنى چايغا تەكلىپ قىلدى. بىز ھەر خىل تېمىدىكى گەپلەرنىڭ ئىچىدە قورسىقىمىزنى تويغۇزۇشقا تۇتۇش قىلدۇق. ئابدۇللانىڭ نېمە ئۈچۈن بىزنىڭ ئارىمىزدا يوق ئىكەنلىكىنى بىلگىنىمدە، كۆڭلۈم بەكلا بىئارام بولۇشقا باشلىدى. ئەتراپقا قارىدىم، بىز جەمئى ئالتە يىگىت ئىدۇق. ئەگەر تۇرغۇن بىلەن يالغۇز قالغان بولسام، ئابدۇللانىڭ ماڭا چوقۇم زىيانكەشلىك قىلىدىغانلىقىنى تۇرغۇنغا ئېنىق چۈشەندۈرۈپ قويغان بولاتتىم. ئەڭ ياخشىسى پۇرسەت كۈتۈشۈم كېرەكلىكىنى ئويلىنىۋاتقان ۋاقتىمدا، ئابدۇللا پەرۋاسىزلارچە مېڭىپ ياتاققا كىرىپ كەلدى. كۆزۈم ئۇنىڭ كۆزىگە تاشلانغاندىلا، بەدىنىم تىكەنلىشىپ كەتكەندەك سېزىم پەيدا بولدى. ئۆزۈمنى دەڭسەپ بولغۇچە ئۇنىڭ ئارقىسىدىن سەككىز ياشلار چامىسىدىكى بىر ئوغۇل بالا بىلەن 14 ياشلار چامىسىدىكى بىر قىز كىرىپ كەلدى. نېمىگىدۇر قولۇمدىكى كۇرۇشكىنى ئۈستەلگە قويدۇم - دە، ئۇلارغا «ئورۇن بوشىتىپ بېرىڭلار» دېگەندەك مەنىدە باشقىلارغا قاراپ قويدۇم.

قىز شوخلۇق قىلىپ ھېچكىمگە سالام قىلماستىن كارىۋاتقا كېلىپ ئولتۇردى - دە، يىغىپ قويۇلغان يوتقانغا يۆلىنىپ ئىشىككە تىكىلىپ قارىدى. ئابدۇللا ئېرەنسىزلىك بىلەن سومكىسىدىكى ماتېرىياللىرىنى ئېلىپ تۇرغۇندىن ھېلىقى ئاخشىمى ئىمتىھاندا كۆچۈرۈشكە تەييارلىغان نەرسىنى سورىدى. تۇرغۇن ئۇنى مېنىڭ سومكامدىن ئېلىپ بەردى. بىر نەرسە يەۋاتقان باشقىلارمۇ تۇرغۇننىڭ قولىدىكى ماتېرىيالغا قىزىقىپ قالدى. تۇرغۇنمۇ ئۆزىنىڭ بىر كېچە ئۇخلىماي يېزىپ چىققانلىقىنى، ئىمتىھانغا چۈشۈش ئېھتىمالى بولغان مۇھىم نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى قويماي كۆچۈرۈپ چىققانلىقىنى چۈشەندۈرمەكتە ئىدى. ياتاقتا مەن ھەم مېنى ھەيرانلىقتا قالدۇرغان ئۇ قىزلا ئۆزىمىزنىڭ خىيالى بىلەن يالغۇز قالغاندەك ئىدۇق. كىچىك بالا ياتاقتىكى ئۇ - بۇ نەرسىلەرنى تۇتۇپ كۆڭلى خالىغان ئىشلار بىلەن بەنت ئىدى.

- چاي ئىچەمسىز؟ - ئۇ قىزغا خېلىلا قىزىقىپ قالغانىدىم. كۆڭلۈمدە ھېچقانداق تەشۋىش يوقلۇقىنى سوئالىم ئارقىلىق بىلىپ يەتتىم. قىز ئۇسسىغاندەك قىلاتتى، سوئال سورىشىم بىلەن تەڭ قاپقارا بىر جۈپ نۇرلۇق كۆزى كۆزۈمگە قادالدى. ئۇنىڭ ماڭا لاپلا قىلىپ قارىغانلىقىنى ياكى خېلى ۋاقىت تىكىلىپ قاراپ تۇرغانلىقىنى ئاڭقىرالماي قالدىم. خىيالىم ئالايمىقانلىشىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن تەسۋىرىي تۇيغۇلىرىمدىمۇ ئۆزگىرىش يۈز بەردى. قارىسام، ئۇ مەن ئىچكەن كۇرۇشكىدىكى چاينى قولىغا ئېلىپ ئاز چېلىقىدىغان بىر خىل تەبەسسۇم بىلەن ماڭا قاراپ تۇرغانىكەن. ئىختىيارسىز ھالدا ئۇنى بىر دەستە گۈلدەك تەپسىلىي كۆزىتىشكە باشلىدىم. ئۇنىڭ كۆزلىرى كۆلدىكى بېلىجانلاردەك ئويناپ تۇراتتى. چوغدەك ياغلىقى

قاپقارا چاچلىرىغا خويمۇ ياراشقان بولۇپ، كىچىكلىكىگە قارىماي چېچىنى تۇگۇۋالغانىدى. ئۇنىڭ بوغما چاپىنىغا قاراپ، ئاناردەك قىزارغان مەڭزىدىن بىر خىل شادلىقنى تېزلا سېزىۋالدىم. ئۇ ھەسرەتلىك ئۇھسىنىپ قويدى. قىزنىڭ چىرايى تېزلا تاتاردى، ئويناپ تۇرغان كۆزلىرىدىكى شوخلۇقمۇ نەلەرگىدۇر يوقالغاندەك بولدى، ئىچىمنى بىرقىسما غەشلىك چىرمىۋالدى.

ئۇ چاينى ئىچمەي كورۇشكىغا قاراپ ئولتۇراتتى. ماڭا ئۇنىڭ بۇ تۇرقى ئۇنىڭ كىشىگە ئېيتالمايدىغان مەۋھۇم سىرلىرىنىڭ بارلىقىنى ئەسكەرتىپ قويغاندەك بىلىندى. ھېلىلا پەيدا بولغان خىيالىمنىڭ بىردىنلا يوقاپ، كىچىككىنە بىر قىزغا بولغان ھېسداشلىقىم بارا - بارا ئۇلغايماقتا ئىدى.

- بىز بۇ ماتېرىياللارنى كۆپەيتىپ كىرەيلى. يېزىشقا ۋاقىت يوق، سىزمۇ چىقامسىز؟- دېدى ئابدۇللا بىردە قىزغا، بىردە ماڭا قاراپ.

قىز ئېرەنسىزلىك بىلەن مۇرىسىنى قىسىپ قويدى - دە:

- بەك ھېرىپ كەتتىم، بىردەم ئارام ئېلىۋالايمىكىن،- دېدى.

- ئەمىسە ياتاقتىن سىرتقا چىقماي تۇرۇپ تۇرۇڭ، بولامدۇ پاتىمە؟ ئابدۇللا بىلەن تۇرغۇن ياتاقتىن چىقىپ كېتىشتى. ھېلىقى بىغەم كىچىك بالىمۇ ئۇلار بىلەن تەڭ يوقالدى. مەن ئۆزۈمنى ئەمدى نېمىشقىدۇر بىرئاز ئەركىن ھېس قىلىشقا باشلىدىم.

- سىزمۇ ئابدۇللا ئاكام بىلەن بىرگە ئىمتىھان بەرگىلى كەپتىكەنسىز - دە! - دېدى ئۇ مەندىن بۇرۇن سۆز باشلاپ.

- ھەئە، سىزچۇ؟

- مەن. . .- دېدى ئۇ سەل ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن،- . . . ئويناپ كەلدىم. ئابدۇللا ئاكام مېنىڭ نەۋرە ھەدەمنىڭ لايىقى بولىدۇ. ھېلىقى كىچىك بالا ھەدەمنىڭ بىر قورساق ئىنىسى.

- ئۇنداقتا سىز، بىزنىڭ يۇرتتىن ئەمەسكەنسىز - دە؟

- شۇنداق دېسەممۇ بولىدۇ. مېنىڭ ئاتا - ئانام مەن بوۋاق چېغىمدىلا ئاجرىشىپ كېتىپتىكەن، بىلسەم، ئانامنى مۇشۇ شەھەردە بار دەيدۇ، يەنە ئاڭلىسام، باشقا شەھەرگە كەتكەنمىش.

ئۇنىڭدىن يەنە سوئال سوراشنى بىئەپ كۆردۈم. مۇشۇنىڭ ئۆزى مەن ئۈچۈن يېتەرلىك ئىدى. مەن ئۇنىڭ بىر بىچارە قىز ئىكەنلىكىنى، ئەھمىيەتسىز كۆڭۈلنىڭ ئارقىسىدىن ئاڭقىرالماي مېڭىپ، نېمە ئۈچۈن ئۇھسىنغانلىقىنىڭ تېگىگە يەتتىم. بىچارە قىز، ساڭا بۇ ناتونۇش شەھەردە نېمە تارتقۇلۇق؟ ! مەن جېنىمدا خېلى چىدامللىق يىگىت تۇرۇپ، بىردەمدىلا غېرىبسىنىشقا باشلىغان ئەمەسمۇ. ئابدۇللا دېگەن ئاداش سېنىڭ ھېچنەرسەڭ ئەمەس ئىكەنغۇ، بىرەر پېشكەللىككە ئۇچرىساڭ سېنىڭ ئۆلۈكۈڭگە ئىگە بولالمايدۇ. مەن بۇ قىزنىڭ كەلگۈسى تەقدىرى چوقۇم ياخشى بولمايدۇ دەپ جەزملەشتۈردۈم.

- سىز بەكلا جىمغۇر ئىكەنسىزغۇ؟

قىزنىڭ چىرايىدىكى غەشلىك بىردىنلا ئۆزگەردى. ئۇنىڭغا نېمە تەسىر قىلغانلىقىنى بىلىپ بولمايتتى. يۇمران بارماقلىرى بىلەن زاڭقىنى يۆلىگىنىچە مېنىڭ قەلبىمدىكى چوڭقۇر غېرىبلىقنى كۆزىتىۋاتقاندەك ماڭا قاراپ ئولتۇردى.

- قانداق دەيسىز؟- سورىدىم مەن ئۇنىڭ بىلەن تەڭ خۇشال بولۇشنى ئويلاپ.

- سىزنىڭ ئىسمىڭىز ئالىمجانغۇ؟ مەن سىزنىڭ ئارقىڭىزدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ سىزگە شۇنچە ئۇزۇن دىققەت قىلدىم. ئابدۇللا ئاكاملارغا خېلى مەزمۇنلۇق گەپلەرنى قىلدىڭىز، ئۇلار سىزنىڭ گېپىڭىزنى چۈشەنمىدى، كېيىن سىز ھېچكىم بىلەن كارىڭىز بولماي خىيال سۈرۈپ ئولتۇردىڭىز. مەنمۇ يالغۇز خىيال سۈرۈشكە ئامراق.

توۋا دەپ قالدىم. ئادەم يالغۇز خىيال سۈرۈپ ئۆزى ئېرىشەلمەي قالغان قىممەتلىك نەرسىلىرى ئۈستىدە باش قاتۇرغاندا، يەنە كېلىپ شۇ نەرسىلەرگە ئېرىشىشكە ئۈمىد قالمىغاندا، يۈرەكتىكى غېرىبلىق ئادەمنى رېئاللىقتىن پۈتۈنلەي ئايرىپ تاشلايدىكەن.

- سىز ھازىر نېمە ئىش قىلىۋاتىسىز؟

- ئوقۇيمەن، تولۇقسىزنىڭ ئىككىنچى يىللىقىدا، 37 ئوقۇغۇچىنىڭ ئۆگىنىش باشلىقى

دەڭە، تېخى!

مەن ئۇنىڭ كۆزىگە قارىدىم. كۆزىدىن ئاز كۆرۈلىدىغان بىر خىل ئۈمىد نۇرلىرى پارلاپ تۇراتتى. مېنىڭ قارىشىم ئۇنى سۆزلەشكە مەجبۇر قىلغانىدى.

- مەن سىلەرگە بەكلا ھەۋەس قىلىمەن. ھازىرغۇ ئوقۇشۇم ياخشى، لېكىن ئەھۋالىم بەكلا ناچار. ئەگەر ھازىرقى ئەھۋالىم خېلى ياخشىلىنىپ قالسا مەن ئالىي مەكتەپلەرگىچە توختىماي ئوقۇيمەن. ئوقۇمىغان ئادەم ھەرقايسى جەھەتلەردىن پۈتۈنلەي شاللىنىپ قالىدىكەن. سىزمۇ شۇنداق ئويلامسىز؟

ئۇ بۇ سۆزلەرنى تولىمۇ ھېسسىياتلىق سۆزلىدى. مەن ئۇنىڭ قەلبىدىكى جىمى گەپنى ئاسانلا ھېس قىلىپ يەتتىم. مېڭەم بارا - بارا ئېغىرلىشىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭغا قانداق گەپلەر بىلەن ئىلھام بېرىشنى بىلمەيتتىم.

- گەپ قىلىڭە؟

ئۇنىڭ تولىمۇ مەيۈس، تولىمۇ ئۇماق سۆزلىرىدىن مەن تېخىمۇ جىمىپ كېتىۋاتاتتىم. قىزنىڭ پۈتۈن دىققىتى مەندە بولغانلىقى ئۈچۈن سەل ئوڭايسىزلىنىپ قالدىم.

- رەھمەت سىزگە! مەن سىزنىڭ ئۈمىدلىك كۆزلىرىڭىزگە قاراپ يەنە بىر ئۈمىد قوشالىسام كاشكى. . . سىز چوقۇم مەقسىتىڭىزگە يېتىسىز، قارىغاندا، مەن مۇشۇنچىلىك سۆزلىيەلىگۈدەكمەن.

- نېمىشقا بۇنداق چۈشىنىكسىز گەپ قىلىسىز؟ بىلەمسىز، مەن سىزگە ئوخشاش ئاق كۆڭۈل ئادەملەرنىڭ ياردىمىگە موھتاج. مېنىڭ تەقدىرىم قىل ئۈستىدە، سەل بىخەستىلىك قىلسام مېنىڭ سىز ئوقۇغان مەكتەپلەردە ئوقۇيالىشىم، يورۇق سىنىپلاردا ئولتۇرۇپ دەرس ئاڭلىيالىشىم، ھەر يەردىن كەلگەن باللار بىلەن ساۋاقداش بولۇپ ئۆتەلىشىم، ئۆزۈمنىڭ تەقدىرىنى ئۆزۈم ھەل قىلالىشىم مۇمكىن بولمايدۇ. مەن پۈتۈنلەي تۈگىشىپ كېتىمەن.

قىزنىڭ چىرايى جىددىي تۈس ئالغانىدى. كۆزلىرىگە لىق ياش تولدى. بەلكىم پۈتۈن بەدىنى تىترەپ يۈرىكىنىڭ سوقۇشى تېزلىشىپ كېتىۋاتقاندۇ. ياشقا تولغان ئاشۇ بىچارە كۆز ماڭا مەجنۇنلارچە تولىمۇ بىچارە ھالدا يېلىنىپ قاراپ تۇرماقتا ئىدى. مەن ئۇنىڭغا بىرەر ئېغىز گەپ قىلىدىغانلا بولسام ئۇ ھۆكۈرەپ يىغلاپ تاشلايدىغاندەك ئىدى. ياتاقنىڭ ئىچى جىمىپ كەتتى. سىرتنىڭ ھەر خىل ئاۋازلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ئىككىمىزنىڭ خېلى ئۇزۇنغىچە جىمجىت ئولتۇرۇشىمىز بۇنىڭدىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بەلگىلەپ بولغاندەك تۇيغۇ بېرەتتى.

لېكىن بىزنىڭ رېئاللىقنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ بىچارىلەرچە ياشايدىغانلىقىمىزنى، كۆڭلىمىزنى ئاۋۇندۇرغۇدەك مۇشۇ تەبىئەتتىن باشقا ھېچنېمىنىڭ يوقلۇقىنى بىلگىنىمدە ناھايىتى ئېغىر مۇڭ بىلەن جىمىپ قالدىم. شۇ تاپ بەدىنىمگە غايەت زور بىر كۈچ يېغىلغانىدى.

- قاراڭ پاتىمە!- دېدىم، لېكىن ئاۋازىم خېلىلا ئۈنلۈك چىقىپ كەتتى،- مەن سىزنى ماددىي جەھەتتىن ھەرگىز قۇتقۇزالمايمەن، مەنمۇ رېئاللىقنىڭ قۇربانىغا ئايلانغان بىر مەخلۇق. قەلبىمدە نە سۆيگۈ، نە خۇشاللىق يوق. غېرىبسىنىمەن، بىچارىلىشىپ ھەمىشە جىمجىت يۈرىمەن. ۋۇجۇدۇمنى بىرلا نەرسە پۈتۈنلەي ئىگىلەپ بولدى. قۇتۇلۇپ كېتەي دېسەم، پىكىر - تۇيغۇلىرىمنى، كۆرۈش سېزىملىرىمنى كاردىن چىقارسام بولىدۇ. بۇ مۇمكىنمۇ؟ سىزدەك تراگېدىيىلىك ئەسەر مېنىڭ مېڭەمدە دۆۋە - دۆۋە بولۇپ كەتتى. ئۇلارغا ھېسداشلىق قىلغۇم، ئۇلارنى قۇتقۇزۇۋالغۇم يوقمۇ؟ لېكىن مەن ئۆزۈمنىمۇ قۇتقۇزالماي يۈرگەن ئاددىي بەندىمەن. بىلەمسىز؟ مەندەك ئەمدىلا 18 ياشقا كىرگەن بىر كىچىك بالىدا، مۇشۇ مىللەتنىڭ ئاق - قارىنى پەرق ئېتىشى تۆۋەن بىر زېيالىيدا سۆزلەش ياكى چۈشەندۈرۈش قىيىن بولغان ئازاب ھۆكۈم سۈرسە، بۇنى يەنە كېلىپ بىز ياشايدىغان تەبىئەتنى، بىز تەربىيىلىنىدىغان رېئاللىقنى قانداق چۈشەندۈرگۈلۈك؟ !

مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم. بىرنەرسىگە پۈتلاشقاندەك پۈتۈم ئالمىشىپ كەتتى. لېكىن مەن پەرۋاسىزلارچە بېرىپ دېرىزىنى ئاچتىم. بىر خىل سېسىق پۇراق دىمىغىمغا ئۇرۇلغاندىن باشقا، سىرتتىن كىرگەن ۋاراڭ - چۇرۇڭ مېڭەمنى غاجاۋاتقاندەك بىئارام بولدۇم.

«ناتونۇش شەھەر، غېرىبانە ئادەملەر، ئۇلار

نىمە ئۈچۈن ياشايدۇ؟ يەنە كىملەر بىزگە ئوخشاش تراگېدىيىلىك قىسمەتلەر بىلەن ئازاب ئىچىدە تېپىرلاپ تاكى تىنىقى توختىغۇچە جىمجىت ياشاپ كېتىدىغاندۇ؟ »

ئارقامدا مەيۈسلىنىپ ئولتۇرغان قىز مېنىڭ خاتىرەمنى خېلىلا قالايمىقان قىلىۋەتتى. «كىچىككىنە بىر ئىشنىڭ ئارانلا تۇرغان مېڭەمگە بەكلا چوڭقۇر تەسىر قىلىدىغانلىقى مەندەك ئادەمگە ئايانغۇ؟! نىمە ئۈچۈن، نىمە سەۋەبتىن بۇنداق قاتتىق تولغىنىمەن؟

ياق! ياق! مەن تېخى ھېچنەرسە ئويلىمىدىم، كۆزۈمگە تېخى ھېچنەرسە كۆرۈنگۈدەك بولمىدى».

تېزلا ئارقامغا بۇرۇلدۇم، قىزنىڭ چوغدەك گىرىمسىز لەۋلىرىدە تالاي ئېيتىلمىغان ھېكايىلەر مېنى تەشنالىق بىلەن كۈتۈپ تۇرغاندەك ئىدى.

— مەن ھەدەمگە ئانچە ئىشىنىپ كېتەلمەيمەن. ئۇنىڭ نۇرغۇن تونۇشلىرى بار. سىزگە دىسەم ھەدەم بەكلا سۆيۈق قىز بولدى. ئۆيدىكىلەرنىڭ ھېچقايسىسىنى كۆزگە ئىلىپ كەتمەيدۇ. ئۆزىنىڭ قىلغىنى قىلغان، ئەتكىنى ئەتكەن. ھازىر ئۇنىڭ ئىشلىرىغا ھېچكىم ئارىلاشمايدۇ. ئابدۇللا ئاكام ئۇنىڭ ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا يۈرگەن لايىقى ئىكەن. بىزنىڭ يۇرتقا چىقتى. بىر ئايدەك ۋاقىت ھەدەم بىلەن بىرگە بولدى. ئۇلارغا قاراپ بەكلا سەسكىنىپ كەتتىم. تېخى مېنى ئۇلار بارىدىغان ئولتۇرۇشلارغا ئاپىرىدۇ. ھەدەم مەندىن تارتىنمايلا شۇنچە كۆپ ئەرلەر بىلەن ھاراق ئىچىدۇ، تاماكا چېكىدۇ. شۇنداقتىمۇ ئۇ مېنى قوغدايدۇ، ئىدىيەم بەكلا زەھەرلىنىپ كەتتى. ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا قاراپ ئولتۇرىمەن، گەپ - سۆزلىرىنى ئاڭلايمەن، سىزگە ئوخشاش بىلىملىك ئادەم نىمە ئىش قىلسۇن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر ئوچۇم لۈكچەكلەر. بىلەمسىز؟ مەن كېيىنكى تۇرمۇشۇمنىڭ ھەدەمگە ئوخشاش بولۇپ قېلىشىدىن بەكلا قورقىمەن. مەندەك كىچىك بىر قىزنىڭ جەمئىيەتتىكى پەس نەرسىلەرنى بىلىپ قېلىشى بەكلا قورقۇنچلۇق ئىكەن. كىچىلىرى دائىم چۇشۇم بۇزۇلۇپلا تۇرىدۇ. راستىنلا مېنىڭ كەلگۈسۈم بەكلا قورقۇنچلۇق...

— بولدى، سۆزلىمەڭ!؟...

ئاۋازىم خېلىلا ئۈنلۈك چىقىپ كەتتى. ئاچچىق ئازاب ئىلكىدە ئۇنىڭغا قارىدىم. قولۇم بىلىنەر - بىلىنمەس تىترەۋاتاتتى. بىلىمەن، ھېسسىياتىم راستىنلا نازۇك، ئۇ بۇنداق ئېغىر يۈكنى ھەرگىزمۇ كۆتۈرەلمەيدۇ.

تېزلا تاماكا تۇتاشتۇردۇم. ئارقا - ئارقىدىن نەپەس ئالماي شورىدىم. ھاياجاندىن جالىنىپ كەتكەن قان تومۇرلىرىم نىكوتىننىڭ زەھىرىدە زەھەرلىنىپ ئۆپكىسىنى سەل بېسىۋېلىشقا ياردەم قىلغاندەك بولدى. تاماكا چېكىش جەريانىدا قىزغا قارىمىغاندىم. ئەمدىلىكتە ئۇنىڭغا قارىغىنىمدا كۆزلىرىم چاچراپ چىقىپ كەتكۈدەك تىكىلدىم - دە، ئۆزۈمچە ئىچىمدە قورقۇشقا باشلىدىم. بەلكىم بۇ قورقۇش ئەمەستۇر، بىردەملىك خاتالىق ئۆتكۈزۈۋۈشتىن كېلىپ چىققان چۆچۈش بولۇشى مۇمكىن ئىدى. مەن ئۇنىڭ يېنىغا كەلدىم. تىلىم تۇتۇلۇپ قالغاندەك زۇۋان سۈرۈشكە ماجالىم يەتمىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش سىرغىپ چۈشمەكتە ئىدى. ئۇ جىمجىت، خۇددى قېتىپ قالغاندەك ئولتۇراتتى. يۇمران قولى بىلەنمۇ كۆز يېشىنى سۈرتۈپ قويمىدى. شۇ چاغدىلا ھەسرەتلىك تىن ئالغانلىقىمنى يوشۇرۇپ قالالمىدىم. بۇ تىنىقتىن خېلىلا ياۋاشلىنىپ قالدىم - دە، قولۇمدىكى تاماكىنى بارمىقىم بىلەن ئېزىپ ئۆچۈرۈۋەتتىم.

ئىختىيارسىز ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلىقىمنى ھېس قىلغىنىمدا، ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىشكە تېگىشلىك قەلبىمدىكى سۆزلەرنى ئاختۇرۇشقا كىرىشتىم.

— خاپا بولماڭ، پاتىمە، مەن... مەن سىزگە بەكلا قوپال تېگىپ قويدۇم. ئەسلى ئۇنداق قىلماسلىقىم كېرەك ئىدى. مەن سىزنى رەنجىتىشتىن باشقا ھېچنىمىگە ئېرىشەلمەيدىغانلىقىم ئايان تۇرسا. بىز ئەركەكلەرنىڭ يۈرىكىنى بەك تاش دىيىشىدۇ. بەلكىم كۆزىدىن ياش چىقمىغانلىقى ئۈچۈن بۇ گەپ توغرا بولۇپ قالغاندۇ.

قىزنىڭ ئەھۋالى مېنى بىئارام قىلىۋاتاتتى. دەيدىغان گەپىنى دەپ بولۇپ ئۇنىڭ ھېچ ئىش بولمىغانلىقىنى ئېنىراپ قىلىشقا قىستاۋاتاتتىم.

– مەندىن رەنجىمەڭ، مىجەزىم مۇشۇنداق ئوسال، باشقىلارنىڭ كۆڭلىنى ئاسان رەنجىتىپ قويىمەن. . . – دېدىم مەن ئۆزۈمنى ئاقلاش ئۈچۈن.

قىز تۇيۇقسىز بىر ھەرىكەت بىلەن يىغا ئارىلاش كۈلۈپ قويدى - دە، لاپلا قاراپ مېنىڭ بىچارە كۆزلىرىمنى قايتا كۆرۈۋاتقاندەك كۆرۈنۈشكە باشلىدى.

– سىز ئاجايىپ ئادەم ئىكەنسىز، كىتاب ئوقۇيدىكەنسىز؟ ياق، مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم سىز يازغۇچى ئوخشايسىز، ئۇنداق بولمىسا خاراكتېرىڭىزدا ئۇنداق تېز قالايمىقانچىلىق يۈز بېرەرمىدى؟ مەن ئۇنىڭ سەممىي سۆزلىرىدىن خېلىلا خۇش بولدۇم.

– سىزچۇ، ئوقۇپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان نادىر ئەسەرمۇ؟

– بەلكىم باھاردىكى گۈلدۇرمەن.

– بىزدەك بىچارىلەر پۈرىيالامدىغاندۇ؟

قىز قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى. ئۇنىڭ كۈلكىسى بۇ غېرىبانە ياتاقتىكى ھەممە نەرسىگە خىجىللىق ئېلىپ كەلگەندى.

مەن ياتاقتىن چىقىپ كەتتىم. قەدەملىرىمنى ئۆزىنىڭ خاھىشى بويىچە يۆتكەپ، كۆڭلۈم خالىغان يوللاردا يالغۇز ئايلاندىم. قورسىقىم ئاچقاندەك، بىر تۇرۇپ ئاچمىغاندەك ئىدى. قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتتى. ئەتراپىمدىكى ئادەملەر ۋە باشقا نەرسىلەر بىلەن پەقەت كارىم بولمىدى. ئۇلار بىلەن مېنىڭ نېمە ئالاقەم بار دېيىسىز؟ يا ئۇلارنى مەن تونۇمىسام، يا ئۇلار مېنى تونۇمىسا، شۇڭا خىيالىمغا ئەگەشتىم. خىيالىم مېنى چەمبەر ئىچىدىكى ياتاقتىن سىرتقا سۆرەپ چىقتى. ياتاقمۇ يالغۇز، مەنمۇ شۇنداق. كارىۋاتتا يالغۇز قوپالماي قالسام ئۇ چاغدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمايدۇ. سىزگە بۇرۇنلا دېمىگەنمىدىم. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئويۇنغىلى، ئاشۇ مەزمۇنى چىقمايدىغان قورسىقىنى تويغۇزغىلى پاتمەنى ئېلىپ كەچلىك بازارغا كېتىپ قېلىشتى.

مەن ئىستىھان مەيداندىن بالدۇر چىقتىم - دە، كىتابخانىدا ئۆزۈم ياقتۇرىدىغان بىر كىتابنى ئېلىپ كېلىپ ئوقۇپ بولدۇم. تېخىچە ئۇلارنىڭ قارىسىمۇ يوق. شۇڭا يالغۇز ئايلاندىم.

ئابدۇللانىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكى ئاستا - ئاستا ئاشكارىلىنىپ چىقىۋاتىدۇ. مېنىڭ يېقىن ئاغىنەم تۇرغۇنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كەتتىغۇ. بۇ يەردە غېرىب بىر ئىنسان يالغۇز قالدىغۇ، ئۇنى بىرگە ئېلىپ بارمىساقمۇ مەن بولسامۇ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ بىرگە قالاي، ئىككىمىز خالىغان يەرلەرگە بېرىپ كېلەيلى ياكى بولمىسا ياتاقتا ئۆزىمىزنىڭ پارىڭىنى قىلىپ ئولتۇرايلى، باشقىنى ئانچە چۈشىنىپ كەتمىسەممۇ «ئالىم زېرىكىپ قالىدىغاندۇ» دېگەننى ئويلاپ قويمىدىغۇ؟ ! . . . بولدى، بۇ ئىشلارنى ئويلاپ نېمە قىلاي. لېكىن پاتمەنى نەلەرگە ئېلىپ كەتتىكىن. ئۇ قىز ماڭا تەسەللى بېرەلەيتتى. كۆڭلۈمنى ئانچە - مۇنچە چۈشىنىپ قالغانىدى. بۇنىمۇ بولدى قىلىۋېتەي، ئۇ قىزنى مەن قايسى ئىمتىيازغا تايىنىپ يېنىمدا ئېلىپ قالىمەن. بەلكىم ئۇ مېنى ئويلاۋاتقان بولىسىچۇ، ئىككىمىز پاراڭلىشىپ ئولتۇرغاندا ئابدۇللا تۇيۇقسىز كىرىپ، ئۇ قىزنىڭ مېڭىسىدە پەيدا بولغان قىزىقىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى سۇ قۇيۇپ ئۆچۈرۈۋەتكەندەك، چاندۇرماي بىر ماڭا، بىر پاتمەگە تاتىرىپ قاراپ قويدىغۇ، قىزغا دىققەت قىلغىنىمدا ئۇنىڭ چىرايىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش يۈز بەرمىدىغۇ؟ ! لېكىن ئۇ قىز كىچىككىنە كۆڭلىكە تامام بويسۇنغۇچى بولۇپ قالسا، بولدى بەس. بۇنداق ئويلىماي تۇراي، ئۇنى بىر ئامال قىلىپ قۇتقۇزۇپ قالاي. ئۆز سىڭلىمنى قۇتقۇزغاندەك ئوتتۇرىغا چىقاي. مېڭىمدە ھەم بەدىنىمدە خېلى كۈچ بارغۇ.

مەن ئۆزۈمچە بولدى قىلىۋەتكەن ئىشلارنىڭ ھەممىسى كېچىسى مېنى قىينايتتى. كۆزۈم ئۇيقۇدىن يىراقلاشتى، يالغۇزلۇق تۇيغۇمۇ كۈچىيىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇيان ئۆرۈلدۈم، بۇيان تولغاندىم. ئىككى چېكەم ھېلىلا پارتلاپ كېتىدىغاندەك ئاغرىۋاتاتتى.

ئۇلار مەن ياتاقتا شېرىن خىيال سۈرۈپ يېتىپ قالغاندا پەيدا بولۇشتى. شۇندىلا ياتاق ئىچى قىيامەتكە ئايلاندى، بولمىغۇر گەپ - سۆزلەر، قالايمىقان كۈلۈش - ۋارقىراشلار مېنىڭ كەيپىمنى بۇزدى. گەپ سورىسا ئۇخلىغان بولۇۋېلىپ ئۈن سۈرمىدىم. ئۇلار تېزرەك يېتىشسىكەن، ياتاق ئىچى جىمجىتلىققا قايتىپ

كەلسىكەن دېگەندىن باشقا ھېچقانداق ئارزۇ مېڭەمدە پەيدا بولمىدى. پاتىمەنىڭ ئۇلار بىلەن قايتىپ كەلگەن - كەلمىگەنلىكى مېنى ساراسىمىگە سېلىشقا باشلىدى. ھېچقايسىسىنىڭ ئېغىزىدىن پاتىمەنىڭ گېپى چىقمىدى. ئويغىنىپ كەتكەن بولۇپ ئۇلاردىن ئەھۋال سوراپ قوياي دەپمۇ ئويلىدىم. بىراق بۇنىڭدىن ئۇلار چوقۇم گۇمان قىلاتتى. گۇمان قىلسا قىلىۋەرسۇن، پاتىمەنى ئۇزۇل - كېسىل ئۆزۈمگە مەھلىيا قىلىشتىن باشقا ئىشنى زادىلا ئويلىغۇم يوق. ئۇ قىز بىلەن بىرەر سائەت پاراڭلاشسىملا كۆڭلۈمگە يىغىپ قويغان گەپلىرىمنىڭ ھەممىسىنى دەيمەن... شۇ ئەسنادا ئابدۇللانىڭ ئاۋازى خىيالىمنى ئۈزۈپ قويدى:

- پاتىمەنى ئىككى ئايال بار ياتاققا جايلاشتۇرۇپ قويدۇم.

ئۇنىڭدىن باشقا گەپ - سۆزلەر بىلەن كارىم يوق، بىر ئىش كاللامدىن ھازىرمۇ ئۆتمەيدۇ، تۇرغۇن نېمىشقا مەن ئۈچۈن بىرەر ئېغىز گەپمۇ قىلىپ قويمايدۇ؟ ئابدۇللاغا ئوخشاش ئۇنىڭمۇ ماڭا زىيانكەشلىك قىلىش نىيىتى بارمۇ يا؟ مەن يوق چېغىمدا مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلغان بولسا يەنە شۇ گەپنى تەكرارلاشنى خالىمىغاندۇ؟

مېنىڭ ياتاقتا يالغۇز قالغانلىقىمنى ئۇ بىلمىدىغان تۇرسا، بىرەر ئېغىز بولسىمۇ ياخشى گەپ قىلىپ قويمىدىغۇ؟

مەن ئۇنىڭ مۇئامىلىسىدىن بەكلا سەسكىنىپ كەتتىم. كۆڭلۈمنى چۈشەنسە بولاتتىغۇ، كۆڭلۈمدە ئۇلارغا ھېچقانداق يامانلىق بولمىسا يا، مەن شۇ تاپ ئاشۇ قىزنىڭ تەقدىرى ئۈستىدە باش قاتۇرۇۋاتىمەنغۇ، ئۇنىڭ كۆلپەتلىك تۇرمۇشىنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن ھېچقانداق شەخسىي غەرەزدە بولمىغان تۇرسام، ئۇ قىزنى مەن ئۇچراتمىغان، ئۇنىڭ ھېكايىسىنى مەن ئاڭلىمىغان، ئاڭلاپ ئارىلاشمىغان بولسام كاشكى، ئۇلارنىڭ مېنى ئارىغا ئېلىپ دوست قاتارىدا مۇئامىلە قىلىشىغا ئېرىشەلەيتتىممۇ؟ ياق!

ئۇلار شۇنداق ئادەملەر، مەن ئۇلارنىڭ خىلىغا، مىجەزىگە ماس كېلەلمەيمەن. ئۇلار قىلغان پىكىرلىرىنى، ئۇلار ماڭغان يولنى مەن ماڭالمايمەن ھەم ئۇنداق قىلالمايمەن. ئۇلار باشقا گەپ، مەن بولسام باشقا گەپ. ئۇلار خۇشال بولۇشنى، ئىچىلىپ - يېيىلىپ كۈلۈشنى خالايدۇ. باشقا بىراۋنىڭ قايغۇ - ھەسرىتىگە تەڭ قايغۇرۇشنى ئەسلا خالىمايدۇ. ماڭا ئوخشاش تېگى يوق ئازابنى يۇدۇپ مېڭىشقىمۇ قارشى. شۇنداق ئىكەن، ئۇلاردىن ئاغرىنىپ ئۆزۈمنىڭ ئازابى يەتمىگەندەك قايغۇلۇق ھېس قىلسام پەقەت توغرا بولمايدىكەن.

تاڭ يورۇماستىنلا ئويغىنىپ كەتتىم. ئورۇن - كۆرپە پاكىز ئەمەسمۇ ياكى مېڭەم ھەددىدىن زىيادە چارچاپ كەتتىمۇ، ئىشقىلىپ ئاجايىپ - غارايىپ چۈشلەرنى كۆرۈپ بوغۇلۇپ چۈش كۆرۈپتىمەن. قارىغاندا، ماڭا شېرىن ئۇيقۇمۇ ياراشماپتۇ. مەيلى دېدىم، شەپە چىقارماي ئورنۇمدىن تۇرۇپ كارىدورغا چىقىپ ئولتۇردۇم. مېنى ئويغىنىپ كەتسە، كارىدورغا چىقىپ مۈڭ سۈرۈپ ئولتۇرغۇسى كەلسە ئولتۇرسۇن دېگەندەك كونا ياغاچ ئورۇندۇقنى قويۇپ قويغانىكەن. ئورۇندۇق بولمىسىمۇ بولاتتى. لېكىن ھېلىقى ئايالغا ئالاھىدە ھۆرمىتىم ئاشتى. ئۇنىڭغا بولغان ئوي - پىكرىم ئاۋۇشقا باشلىدى. بىز ئوخشاش تەقدىردىكى ئادەملەر ئىكەنمىز، بۇ يات شەھەردە ماڭا ئوخشاش بىچارىدىن ئىككىنى تېپىۋالدىمغۇ، ئەھمىيەتسىز سەپىرىم خېلىلا ئۇنۇمگە ئېرىشتى. شۇ ئۇن سۇرمەيدىغان، چىرايىدا ھېچقانداق خۇشاللىقنىڭ جىلۋىلىرى كۆرۈنمەيدىغان بۇ ئايالنىڭ يۈرىكى چوقۇم كۆيۈك. ئۇ نۇرغۇن قايغۇ - ئەلەمنىڭ زەربىسىدە شۇ ھالغا چۈشۈپ قالغان، ئۇنىڭ بىلەن كىچىككىنە بولسىمۇ پاراڭلىشىۋالغان بولسام، نۇرغۇن نەرسىلەرگە ئېرىشىپ قالاتتىم ئەمەسمۇ. توۋا، بىزدەك ئادەتتىكى ئادەملەرنىڭ قەلب دۇنياسىدا ھەقىقىي ھېكايىلەر دېگەن نېمىدېگەن نۇرغۇن.

تېزلا خىيالىمنى ھېلىلا كۆرگەن چۈشۈمگە يۆتكىۋالدىم. چۈشۈمدە پاتىمە يېنىمدا بارئىمىش، نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقى ماڭا مەلۇم ئەمەس ئىكەن. ئۇ كۈلۈۋاتىمىش، كۈلدىغۇ، لېكىن چاچلىرىنى يۇلۇپ، كىيىملىرىنى يىرتىپ تاشلىۋەتكۈدەك، مەن ئۇنىڭ يېنىغا باراي دەيمەنۇ، بارالمايمەن. ئۇنى مەن كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمەن، توۋلاپ، ۋارقىرىيالمايمەن، ئاۋازىم سىرتقا چىقمايدۇ. ئۇنىڭ ئەتراپىغا

نۇرغۇن ئىتلار توپلىشىۋالغانمىش، قىزغا خىرىس قىلىشىۋاتقۇدەك، بىردەم ئەركىلەپ - سۇنايلىنىپ ياتقۇدەك، قىزمۇ ئۇ ئىتلارنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇۋاتقۇدەك. . .

دىققىتىم بىردىنلا قاراڭغۇ كارىدورغا تارتىلىپ كەتتى. مەۋھۇم بىر گەۋدە ساپما كەشى بىلەن شىپىرلاپ مەن تەرەپكە كېلىۋاتاتتى. ئېرەنسىزلىك بىلەن قاراڭغۇلۇق ئىچىگە قاراپ تۇردۇم. يۈرىكىم ئورنىدىن قوزغىلىپ كەتكەندەك ئايانچلىق بىر ئاۋاز گۈپۈلدەۋاتاتتى. كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئورنۇمدىن قوزغالماي ئولتۇردۇم. ئۇنىڭ مېڭىشى پاتمىگە ئوخشاپ كېتەتتى (تۈيغۇلىرىم ئارقىلىق پەرەز قىلدىم) . دەل ئۆزى شۇ دەپ جەزملەشتۈرۈپ بولغاندا ئىككىمىزنىڭ ئارىلىقى تەخمىنەن بەش مېتىرلا قالغانىدى. خۇشاللىقىم ئىچىمگە سىغماي كېتىۋاتقان بولسىمۇ، يەنە ئورنۇمدىن قوزغالمىدىم.

- سىزمۇ بۇ؟- دېدىم مەن ئۇنىڭ قورقۇپ ۋارقىراپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنداق قىلمىسام ئۇ مېنى كۆرمىگەن بولارئىدى.

- هە! . . . - ئۇنىڭ قەدىمى تېزلا توختىدى. شاپپىدە قولى بىلەن ئېغىزىنى تۇتۇۋالدى،- ئالىمجان! . . . بەكلا قورقۇپ كەتتىم، نېمە ئىش قىلىسىز بۇ يەردە؟

- ئۇيقۇم كەلمەي خىيال سۈرۈپ، سىزچۇ؟

- مېنىڭمۇ شۇنداق. يامان چۈش كۆرۈپ قاپتىمەن، تەرەت ئالاي دەپ . . . توك يوقمىكەن؟

ئىختىيارسىز ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم. بىزنىڭ گېپىمىزنى باشقىلار ئاڭلىمايدۇ دېگىلى بولمايتتى.

- بار ئىكەن، ياندۇرۇپ بېرەيمۇ؟

- بىردەم تۇرۇپ، هە راست، چۈشۈمدە مەن سىزنى كۆرۈپتىمەن، سىز ماڭا بىر جۈپ ئاياغ هەدىيە قىلغۇدەكسىز، لېكىن مەن ئۇ ئاياغنى قولۇمغا ئالاي دېيىشىمگە ئۇ ئاياغ يوقاپ كەتكۈدەك. ئۇنىڭدىن كېيىن بولغان ئىشلارنى سۆزلىمەيلا قوياي،- سۆزلەپ سالسام سارالڭ بولۇپ قالمادىمەن،- دېدى ئۇ خۇشال هالدا ئاۋازىنى پەس قىلىپ.

مەن هەممىنى چۈشىنىپ بولدۇم.

هەركىمنىڭ نېمە دېيىشىدىن پەرۋايىم پەلەك ئىدى. ئويلىغانلىرىمنى ئۇنىڭغا دېيىشىمنىڭ ناهايىتى زۆرۈر ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىم. لېكىن هازىر ۋاقتى ئەمەس ئىدى.

- بىزنىڭ مىجەزىمىز ئوخشاش ئىكەن. يالغۇز خىيال سۈرۈشكە مەنمۇ شۇنداق ئامراق. . .- دېدى قىز.

مەن ئۇنىڭ چىرايىنى ئېنىق كۆرەلمىدىم. هازىرنىڭ ئۆزىدە ئۇنىڭ كۆزىدىكى ئالامەتلەرنى كۆرۈۋالغان بولسام خۇشاللىقتىن يۈرىكىم يايراپ كېتىدىغانلىقىغا ئىشەنچىم كامىل ئىدى.

- رەهمەت سىزگە!- دېدىم مەن بىر خىل چوڭقۇر هۆرمەت بىلەن.

- نېمىگە؟

- بىلمەيمەن. . .

قىز ۋىلىقلاپ كۈلۈپ كەتتى. مەنمۇ ئۇنىڭغا ئەگەشتىم. كۈلكىمىز كارىدورغا پاتماي قېلىۋاتاتتى. قىزمۇ، مەنمۇ بىرئاز ئوڭايسىزلىق هېس قىلىشتۇق.

- تۈنۈگۈن نېمىشقا مەن بىلەن بىرگە بارمايسىز؟

- بىلمەيمەن.

- مەن سىزنى كېلىپ قالسا تۈنۈگۈن دېيىشەلمىگەن گېپىمىزنىڭ ئاخىرىنى دېيىشەرمىز دەپ ئويلىغانىدىم. كۆڭلۈم شۇنداق يېرىم بولدى.

- شۇنداقمۇ؟

قىزنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالمىدىم.

- نېمە دېدىڭىز؟

- مەنمۇ بىلمەيمەن، سىزدىن بىر ئىشنى سورىسام بولامدۇ؟

- قېنى، سوراڭ.

- بولدى، خالىسىڭىز پەسكە چۈشۈپ كەتسەك قانداق؟- ئۇ شۇ گەپنى دەپلا بىرىنچى قەۋەتكە قاراپ ماڭدى. سەل تۇرۇپ قېلىپ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن چۈشتۈم. توك يېنىقلىق جايغا كېلىپ بىر - بىرىمىزگە قارىشىپ تۇردۇق. مەن ئۇنىڭ كۆزىدىكى ئاجايىپ نۇرنى كۆرگەندە ۋۇجۇدۇم لەرزىگە كېلىپ كەتتى. بۇنداق نۇرلۇق هەم بىچارە كۆزنى ئۆمرۈمدە كۆرۈپ باققان ئەمەسمەن.

- مەن سىزگە بىر گەپنى دېمەكچىمىدىم.

بىراق ھازىر ۋاقتى ئەمەس ئىكەن، - دېدىم مەن ئوتلۇق ھاياجان بىلەن.

قىز مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزىنى كۆزۈمدىن ئۈزمەي بىرھازا قاراپ تۇردى، ئۇنىڭدىن كېيىن:

- سىز يازغۇچىمۇ ياكى؟ - دەپ سورىدى.

- ياق، مەن يازغۇچى ئەمەس، قانداق دەيسىز؟

- بولدى، رەھمەت! چۈشەندىم.

قىز جىمىپ قالدى. ئۇنىڭدىن كېيىن گەپ قىلمىدى. مەن ئەمدى ئۇنىڭ ئويلىغانلىرىنى چۈشەنمەيلا قالدىم. سوئال سورىغۇم كەلدىيۇ، بىراق ئۇنىڭ ئاخىرقى سۆزى مېنى سوئالدىن توختىتىپ قويدى. خېلى ئۇزۇندىن كېيىن:

- چىقىپ كېتەمدۇق، - دېدى - دە، چىرايىغا تېزلا كۈلكە يۈگۈرتتى. مەن ئۈن - تىنسىز ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قالايمىقان ئوي - خىياللار بىلەن ھەپىلىشىپ ماڭدىم.

- بۈگۈن بەكلا چارچاپ كەتتىڭىز، كىرىپ بىردەم بولسىمۇ يېتىۋېلىڭ، نەچچە سائەتتىن كېيىن ئىمتىھان بېرىسىز ئەمەسمۇ؟

مەن ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىشقا تەمشىلىۋاتقاندا، ئېغىزىمدىن تۇيۇقسىز مۇنۇ سۆز چىقىپ كەتتى:

- مەن سىزنى ياتاقتا كۈتىمەن، ئەتە ئىمتىھاندىن چىقىپلا ياتاققا كېلىپ ئولتۇرىمەن، سىز مېنى ياتاقتا ساقلاڭ، بولامدۇ؟

- نېمىشقا؟ - سورىدى قىز دېمەكچى بولغانلىرىنى ھازىرلا دېسۇن دېگەندەك.

- سىزگە دېمىسەم بولمايدىغان مۇھىم گەپ بار، بولامدۇ؟

- چوقۇم شۇنداق قىلىمەن.

مەن شۇ ئويغىنىپ كەتكەنچە كېيىن پەقەت ئۇخلىمىدىم، ئارتۇق غەملەردىن ئەمەس، بەلكى خۇشاللىقتىن شۇنداق بولدى. ئىمتىھانىنىمۇ بەرگەن بولدۇم، نېمىدەپ جاۋاب بەرگەنلىكىمنى بىلمەيمەن. شۇ تاپتا ئالدىراۋاتاتتىم. ئايىغى چىقمايدىغان ئىشلارغا ئۆزۈمنى ئاۋارە قىلىۋېرىشنىڭ تولىمۇ مەنىسىز ھەم ئارتۇقچە ئىكەنلىكىنى ئۈزۈل - كېسىل ھېس قىلىپ يەتتىم. شۇڭا ھاياتىمدىكى ئەڭ مۇھىم ئىشنى، ماڭا مەنسۇپ بولغان خۇشاللىقنى تەمە قىلىپ يېرىم سائەتتىن ئارتۇقراق ۋاقىت قالغاندا، ئىمتىھان قەغىزىنى ئورنۇمغا تاشلاپ قويۇپ چىقىپ كەتتىم. بۇ يەردە مېنىڭ باشقا ئىشىممۇ يوق ئىدى. تۇرغۇننى ساقلاپ تۇرايچۇ، دېدىم. بىراق مەيلىم بارمىدى. شۇڭا ئىت قوغلىغاندەك مېڭىپ ياتاققا قايتىپ كەلدىم. ئۇ ياتاقتا يوق ئىدى. مېڭەمدىن تۈتۈن چىققاندەك بولدى. قەلبىم بىر خىل كۆيۈش ئىچىدە لەززەتلىك ھەم ئازابلىق تېپىرلاشقا باشلىدى. دەرھال ئۇنىڭدىن گۇمان قىلىدىغان، ئۇنىڭ رېئاللىقىغا قەتئىي ئىشەنمەيدىغان مەۋھۇم پىكىر مېڭەمنى ئىگىلەپ بولغاندەك قىلاتتى. قىز پۈتۈنلەي ساختىپەزدەك بىلىندى. ئۇنىڭ مەيدانى، يەنە كېلىپ ۋىجدانى يوق بولسا كېرەك. توۋا، مەن ئۇنى خاتا چۈشىنىپ قالغاندىمەنمۇ؟ ئۇ ماڭا ۋەدە بەرگەن تۇرسا، بەلكىم مەن ھېسسىياتىمنىڭ نازۇكلۇقىدىن ئۇنى ناھايىتى چوڭ ئورۇنغا قويۇۋالغاندىمەن، بۇنداق خاتالىقنى مەن ئېتىراپ قىلمىسام، باشقىلارنىڭ توغرا چۈشىنىشى مۇمكىنمۇ؟ ياق! ئۇ ماڭا ھەرگىز يۈزسىزلىك قىلمايدۇ. ئۇ مۇشۇ شەھەردە بار. مەن ئۇنى ئىزدىسەم تاپالايمەن.

مەن چەكسىز زۇلمەت قوينىدىن قۇتۇلغاندەك بولۇپ مېھمانخانىدىن سىرتقا چىقتىم. مېھمانخانا ئالدىدا بىرھازا تۇرۇپ كەتكەندىن كېيىن پۇتۇم خالىغان تەرەپكە قاراپ يول ئالدىم. ھەممە ئادەم، ھەممە نەرسە خۇددى ئۇنىڭدەك سىنچىلاپ قارايتتىم. ئېچىرقاپ كەتكەن ئادەمدەك تەلمۈردۈم، مەجنۇنلارچە تىكىلەتتىم. كۆز ئالدىمدىكى مۇھىت ئۆزگەرگەندەك، ئەسلى - ۋەسلى پۈتۈنلەي ئاشكارىلىنىپ بولغاندەك، لېكىن مەن ئۇلارنى كۆرۈپ ياكى پاراڭلىشىپ قانمىغاندەك ھېسسىياتتا تېخىمۇ مىسكىن، تېخىمۇ بىچارە تۇيغۇغا ئىچكىرىلەپ كىرىپ كېلىۋاتاتتىم. شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە قانداق بولۇپ كەتكەنلىكىمنى ئېنىق ئەسلىيەلمەيمەن. بەلكىم ئاشۇ ناتونۇش يولدا كېتىۋېتىپ پۇتلىرىم ئېغىرلاشقاندۇ، قەدىمىمنىڭ سۈرئىتى ئاستىلىشىپ، بېشىم قېيىۋاتقاندەك، پۇت - قولۇمدا جان يوقتەك، كۆزۈم تورلىشىپ، چىرايىم تاتارغان ھالدا ئۆزۈم ئۈچۈن ناتونۇش بولغان شەھەر كوچىلىرىدا خاموش خىيالىم بىلەن مۇڭداشقۇدەكمۇ ھالىم يوق